

Μεράκου, Σ. (2016). Από το έντυπο στις βάσεις δεδομένων και από τα αναλογικά στα ψηφιακά μέσα: Η αλλαγή περιβάλλοντος και οι δεξιότητες που απαιτούνται για την χρήση παραδοσιακών και νέων μέσων για τη μουσική εκπαίδευση. Στο Μ. Κοκκίδου & Ζ. Διονυσίου (Επιμ.), *Μουσικός Γραμματισμός: Τυπικές και Ατυπες Μορφές Μουσικής Διδασκαλίας-Μάθησης (Πρακτικά 7ου Συνεδρίου της Ελληνικής Ένωσης για τη Μουσική Εκπαίδευση)* (σσ. 315-323). Θεσσαλονίκη: Ε.Ε.Μ.Ε.

Από το έντυπο στις βάσεις δεδομένων και από τα αναλογικά στα ψηφιακά μέσα: Η αλλαγή περιβάλλοντος και οι δεξιότητες που απαιτούνται για την χρήση παραδοσιακών και νέων μέσων για τη μουσική εκπαίδευση

Στεφανία Μεράκου

Μουσικολόγος, Διευθύντρια Μουσικής Βιβλιοθήκης «Λίλιαν Βουδούρη»
του Συλλόγου Οι Φίλοι της Μουσικής
smerakos@megaron.gr

Περίληψη

Τα τελευταία χρόνια η ανάπτυξη της πληροφορικής έχει επηρεάσει την διάθεση της πληροφορίας, τον τρόπο με τον οποίο έχουμε πρόσβαση σε αυτή και τον τρόπο που μαθαίνουμε. Μια πληθώρα πληροφοριών για τη μουσική και σχετικά αντικείμενα διατίθενται πλέον ηλεκτρονικά, προσφέροντας δυνατότητες στην έρευνα και την εκπαίδευση. Οι πηγές αυτές περιλαμβάνουν συλλογές ηχογραφήσεων και παρτιτούρων, βιβλιογραφικές και βιογραφικές βάσεις, κείμενα επιστημονικών περιοδικών και βιβλίων, εφημερα και άλλα. Αυτό το μεγάλο και ευρύ φάσμα ευκαιριών φέρνει νέες προκλήσεις στη μεθοδολογία της επεξεργασίας της πληροφορίας και προκύπτει νέα μεθοδολογία έρευνας ώστε οι μουσικοί να εντοπίσουν, να μελετήσουν και να επεξεργασθούν την πληροφορία που τους ενδιαφέρει ώστε να βελτιστοποιήσουν τον χρόνο τους. Η παρουσίαση αυτή έχει σκοπό να αναδείξει τους διαφορετικούς τύπους πηγών πληροφορίας και τις δεξιότητες που πρέπει να καλλιεργηθούν και να αναπτυχθούν ώστε οι σπουδαστές και ερευνητές της μουσικής να έχουν την καλύτερη δυνατή πρόσβαση στην πληροφορία και τελικά στη μάθηση.

Λέξεις κλειδιά: πληροφοριακή παιδεία, βάσεις δεδομένων, μεθοδολογία έρευνας, πηγές

Merakos, S. (2016). From printed books to databases and from analog to digital media: The change in the environment and the skills that have to be developed for the use of traditional and new media in music education. In M. Kokkidou & Z. Dionyssiou (Eds.), *Music Literacy: Formal and Informal Ways of Music Teaching-Learning (Proceedings of the 7th International Conference of the Greek Society for Music Education)* (pp. 315-323). Thessaloniki: GSME.

**From printed books to databases and from analog to digital media:
The change in the environment and the skills that have to be
developed for the use of traditional and new media in music
education**

Stephanie Merakos

Director of the Music Library of Greece “Lilian Voudouri”
smerakos@megaron.gr

Abstract

In recent years the development of Information Technology has affected the dissemination of information, the ways we access it and how we all learn. A wealth of information about music and related disciplines are now available online, offering capabilities in research and education. These sources include large collections of recordings and scores, biographical and bibliographical databases, full-text journals and books, ephemera and more. This wide range of opportunities brings new challenges to the methodology of processing information therefore a new way of research is developing that enables musicians to identify, study and work out the relevant information in order to optimize their time and effort. This presentation is intended to highlight the different types of information sources and the skills that students and researchers of music must cultivate and develop so that they will have the best possible access to information and ultimately to learning.

Keywords: information literacy, databases, research methodology, sources

Μπορεί κάποιος να φαντάζεται ότι στο διαδίκτυο μπορεί να αναζητήσει και να οδηγηθεί σε παρτιτούρα και ηχογράφιση και ίσως και στο σχετικό κεφάλαιο από κάποιο βιβλίο για όποιο μουσικό έργο ενδιαφέρεται. Αυτό θα ήταν ιδανικό και για τους μουσικούς βιβλιοθηκονόμους γιατί αυτό σημαίνει ότι όλη η πληροφορία έχει ενσωματωθεί σε ενιαίες μηχανές αναζήτησης που ερευνούν κατάλογους βιβλιοθηκών, συνδρομητικές βάσεις δεδομένων και ελεύθερο περιεχόμενο του διαδικτύου. Επιπλέον ο ερευνητής θα πληροφορείται τι είναι χρήσιμο για εκπαιδευτικούς σκοπούς ή τι είναι ελεύθερο από πνευματικά δικαιώματα. Αυτό ακούγεται πολύ ενδιαφέρον αλλά βρίσκεται αρκετά μακριά μας ακόμη.

Πώς λοιπόν γίνεται σήμερα η αναζήτηση της πληροφορίας για τη μουσική; Υπάρχουν εφαρμογές για smartphones που μπορούν να αναγνωρίσουν μουσικά κομμάτια, αμέτρητες εφαρμογές και βέβαια πολλές από τις εγκυρότερες πηγές είναι ήδη στο διαδίκτυο. Παρ' όλα αυτά, η μουσική είναι ένα αντικείμενο που εξεργάται κυρίως από έντυπες πηγές για τις βασικότερες ανάγκες της, όπως οι παρτιτούρες και τα βασικά εργαλεία έρευνας (θεματικοί κατάλογοι, βιβλιογραφίες, δισκογραφίες). Οι βιβλιοθήκες και τα αρχεία διαθέτουν εκατομμύρια πηγών και παρτιτούρων που δεν έχουν ακόμη ψηφιοποιηθεί και οι εκδότες βέβαια δεν διαθέτουν τις εκδόσεις τους σε ψηφιακή μορφή. Μπορεί οι κατάλογοι νέας γενιάς θα επιτρέπουν διαισθητική αναζήτηση και επίσης θα επιτρέπουν στους επισκέπτες/χρήστες να προσθέτουν περιεχόμενο και tags, όμως ακόμη υπάρχουν περιθώρια για βελτίωση ακόμη και στις απλές αναζητήσεις σε online καταλόγους βιβλιοθηκών. Η έρευνα «Information Literacy» το 2010 στην Αμερική έδειξε ότι ίσος αριθμός σπουδαστών αναζητά μέσω μηχανών αναζήτησης του διαδικτύου (google) και ερευνητικές βάσεις για τις ανάγκες των μαθημάτων τους ενώ μόνο το 53% από αυτούς αναζήτησαν πηγές στα ράφια των βιβλιοθηκών και 30% ζήτησαν βοήθεια από τον βιβλιοθηκονόμο.

Θα προσπαθήσουμε να δείξουμε κάποιες προσεγγίσεις στην πληροφοριακή παιδεία, αυτόν τον πολύ συναρπαστικό καιρό. Ποιος είναι ο καλύτερος τρόπος να διδάξει κανείς τους ενδιαφερόμενους να χρησιμοποιήσουν τα σημερινά μέσα ώστε να έχουν τα καλύτερα αποτελέσματα; Η αξιολόγηση της πληροφορίας είναι σημαντική και απαραίτητη ενώ η σωστή χρήση στο ψηφιακό περιβάλλον είναι πιο πολύπλοκη από ποτέ. Γι' αυτό σε αυτή την παρουσίαση θα περιγράψουμε τη μουσική σαν ερευνητικό αντικείμενο θα εξετάσουμε τα μέσα με τα οποία διατίθεται η μουσική πληροφορία, τις ανάγκες των ερευνητών, το πώς γίνεται η έρευνα σε βιβλιοθήκες, θα δώσουμε προτάσεις για έγκυρες πηγές πληροφορίας, έντυπες και ειδικά διαδικτυακές, και θα αναφερθούμε στο πώς το ενδιαφερόμενο κοινό θα διατηρείται ενήμερο.

Η μουσική ως γνωστικό αντικείμενο

Στον κόσμο της μάθησης, η μουσική είναι και παραστατική τέχνη και ανθρωπιστική επιστήμη. Έτσι όταν προσφέρουμε ενημέρωση για αναζήτηση πληροφορίας για τη μουσική πρέπει να γνωρίζουμε το αντικείμενο του ενδιαφερόμενου και το επίπεδό του. Το εύρος των ερευνητών και των γνωστικών και ερευνητικών αντικειμένων περιλαμβάνει την ερμηνεία οργάνων, τη διεύθυνση ορχήστρας, το τραγούδι, την ενορχήστρωση, τη μουσική για χορωδία. Περιλαμβάνει ακόμη τη μουσική εκπαίδευση, την μουσικολογία, την εθνομουσικολογία, την θεωρία, ενώ οι ερευνητές μπορεί να είναι προπτυχιακοί σπουδαστές, σπουδαστές ωδείου, ή διδακτορικοί φοιτητές. Θα περιγραφεί η εισαγωγή στην πληροφοριακή παιδεία για εκτελεστές και

ερευνητές-μουσικολόγους και θα παρουσιαστούν πηγές αναφοράς και εγχειρίδια για τη μουσική έρευνα.

Η διάδοση της μουσικής πληροφορίας, τουλάχιστον για τη δυτική έντεχνη μουσική, αρχίζει με την σύνθεση ενός έργου και την γραφή του, την παρτιτούρα. Αφού γίνει η εκτέλεσή του παράγεται κριτική, έκδοση του έργου, ηχογραφήσεις, συνεντεύξεις, άρθρα, βιβλία, κριτική έκδοση και άλλοι τύποι επιστημονικών εκδόσεων. Για έργα που μεταφέρονται εμπειρικά, όπως η τζαζ και η παραδοσιακή μουσική πιθανόν να μην υπάρχουν πρωτογενείς πηγές ή εκδόσεις εκτός από επιτόπιες καταγραφές ή σημειώσεις.

Οι μορφές αναπαραγωγής της μουσικής είναι πολλές και διάφορες, έντυπες και μη. Εκτός από τα βιβλία, τα άρθρα ή τις μικρομορφές η μουσική διατίθεται σε μεγάλη ποικιλία παρτιτούρων και ηχογραφήσεων. Μόνο οι παρτιτούρες μπορεί να είναι διαφόρων ειδών όπως πάρτες, κριτικές εκδόσεις, μινιατούρες για μελέτη, σπαρτίτι, ταμπλατούρες, sheet music κ.ά.

Οι καταγραφές μπορεί να είναι ηχητικές, ή βίντεο ενώ οι μορφές μπορεί να ποικίλουν από streamed βίντεο ή ήχο, στις πρώτες μορφές που καταγράφηκε ήχος και εικόνα όπως κύλινδροι ή ηχογραφήσεις σε μαγνητικές ταινίες, δίσκοι γραμμοφώνου, βινυλίου κ.λπ.. Πρωτότυπες πηγές μουσικής πληροφόρησης αποτελούν τα σκίτσα του συνθέτη, χειρόγραφες παρτιτούρες, σημειώματα ή emails ανάμεσα στον συνθέτη και τον εκτελεστή, ή μια σειρά βίντεο που καταγράφουν μια εκτέλεση....

Πληροφοριακή παιδεία για σπουδαστές μουσικής

Η πληροφοριακή Παιδεία αποτελεί τη βάση για τη δια βίου μάθηση. Είναι κοινή για όλους τους κλάδους, σε κάθε μαθησιακό περιβάλλον και σε όλα τα επίπεδα της εκπαίδευσης. Δίνει τη δυνατότητα στους εκπαιδευόμενους να κατέχουν το περιεχόμενο και να επεκτείνουν την έρευνά τους, να γίνουν πιο αυτο-κατευθυνόμενοι και να αναλαμβάνουν μεγαλύτερο έλεγχο πάνω στην εκπαίδευσή τους (The Association of College and Research Libraries, 2000).

Θεμιτό είναι να εξασφαλισθεί ότι οι μουσικοί είναι πληροφοριακά εγγράμματοι και δια βίου μανθάνοντες έτσι ώστε να μπορούν αποδοτικά και αποτελεσματικά να ορίζουν το είδος και την έκταση της πληροφορίας που χρειάζονται, να έχουν πρόσβαση, να αξιολογούν την πληροφορία και τις πηγές της και να εντάσσουν επιλεγμένη πληροφορία στη γνώση τους και το σύστημα αξιών τους, να χρησιμοποιούν την πληροφορία αποτελεσματικά ώστε να επιτυγχάνουν το συγκεκριμένο τους στόχο και να αντιλαμβάνονται τις οικονομικά, νομικά και κοινωνικά θέματα που σχετίζονται με τη χρήση της πληροφορίας την οποία πρέπει να χρησιμοποιούν νόμιμα και ηθικά (Cary & Samsel, 2006).

Οι σπουδαστές πρέπει να μπορούν να: α) καθορίζουν το είδος και την έκταση της πληροφορίας που χρειάζονται και με τη χρήση αναλυτικής και κριτικής σκέψης να ορίζουν τι είδους πληροφορία χρειάζονται. β) αναγνωρίζουν, εντοπίζουν και ανακτούν την πληροφορία, αφού καθορίσουν τον τύπο, την τοποθεσία που βρίσκεται η πληροφορία και αφού επιλέξουν αποτελεσματική στρατηγική πρόσβασης. γ) χρησιμοποιούν αποτελεσματική στρατηγική αναζήτησης, κάνοντας αναζητήσεις στις σωστές πηγές, αξιολογώντας τα αποτελέσματα της αναζήτησης και τροποποιώντας τον τρόπο αναζήτησης ανάλογα με τις απαιτήσεις του, δ) χρησιμοποιούν τους καταλόγους και την ιστοσελίδα της βιβλιοθήκης τους, ε)

αναζητούν τον κατάλογο και άλλες ψηφιακές πηγές (π.χ. βάσεις δεδομένων, βιβλία, περιοδικά και άλλο έντυπο υλικό και διαδικτυακές πηγές), στ) γνωρίζουν πώς να χρησιμοποιούν δομημένα λεξιλόγια, ζ) αξιολογούν το περιεχόμενο και την οργάνωση πηγών ανάκτησης πληροφορίας και να συντάσσουν παραπομπές για τις πηγές που θα χρησιμοποιήσουν και να επιλέγουν το σωστό τρόπο αναγραφής παραπομπών και να τις χρησιμοποιούν σωστά και με συνέπεια, η) βγάζουν συμπεράσματα σύμφωνα με τις πληροφορίες που συνέλεξαν, να ενσωματώνουν νέες πληροφορίες με παλιότερη και να εντοπίζουν αυτές που τους εξυπηρετούν στην εκάστοτε έρευνά τους, θ) αντιλαμβάνονται την λογοκλοπή και τις συνέπειές της, ι) επεκτείνουν την ερευνά τους σε εξωτερικές πηγές και μηχανές αναζήτησης, ια) αναγνωρίζουν ότι η υπάρχουσα πληροφορία σε συνδυασμό με την πρωτότυπη σκέψη, ανάλυση και πειραματισμό μπορεί να παράξει νέα πληροφορία, ιβ) εξετάζουν και να συγκρίνουν πληροφορία από διάφορες πηγές όπως περιοδικά, άρθρα συνεδρίων και να αξιολογούν την αξιοπιστία, την εγκυρότητα, την ακρίβεια και το κύρος της πληροφορίας, ιγ) χρησιμοποιούν υπολογιστές και άλλη τεχνολογία όπως βάσεις δεδομένων, γραφικά, πίνακες και διαγράμματα για να μελετούν την αλληλεπίδραση των ιδεών και ιδ) διευρύνουν την έρευνα κάνοντας νέες υποθέσεις που απαιτούν αναζήτηση περισσότερης πληροφορίας. Οι σπουδαστές μουσικής, ανεξάρτητα από την κατεύθυνση που θα ακολουθήσουν, θα αναπτύξουν αυτές τις δεξιότητες τις οποίες θα αξιοποιήσουν στην πορεία της επαγγελματικής τους ζωής. Στην περίπτωση μάλιστα των εκπαιδευτικών μουσικής οι ικανότητες αυτές είναι ανεκτίμητες καθώς τους δίνουν την ευκαιρία να διατηρούνται ενήμεροι για ό,τι συμβαίνει στον τομέα τους.

Πληροφορική παιδεία και στρατηγικές έρευνας σύμφωνα με τις ανάγκες των σπουδαστών μουσικής

Οι ανάγκες των σπουδαστών καθορίζουν τον σχεδιασμό της στρατηγικής έρευνας και την διαδικασία της πληροφοριακής παιδείας τους. Οι προπτυχιακοί φοιτητές χρειάζονται πληροφορία που βρίσκεται κυρίως σε εγκυκλοπαίδειες, βιβλία, παρτιτούρες, ηχογραφήσεις και βίντεο ενώ δεν ενδιαφέρονται ιδιαίτερα για ιδιαίτερες εκδόσεις έργων ή ηχογραφήσεις. Τυπικές εργασίες μπορεί να είναι αναφορές σχετικά με μουσικά έργα, ή συνθέτες και μικρής έκτασης εργασίες στο πλαίσιο των μαθημάτων τους. Οι μεταπτυχιακοί σπουδαστές έχουν πιο εκτεταμένες και ειδικές εργασίες για τις οποίες τους χρειάζονται άρθρα, διατριβές, παρτιτούρες, ηχογραφήσεις και βιβλία, ιδιαίτερα ειδικές εκδόσεις μουσικών έργων ή συγκεκριμένες ηχογραφήσεις. Τυπικές εργασίες βασίζονται στην κριτική σκέψη και πρωτότυπη προσφορά στο αντικείμενο μπορεί να είναι παρουσιάσεις, διπλωματικές, διατριβές ή lecture recitals.

Το μάθημα θα πρέπει να σχεδιασθεί ανάλογα με τις ανάγκες των σπουδαστών και των μαθημάτων τους δηλαδή το είδος του μαθήματος, το επίπεδο σπουδών και ειδικότερα τις συγκεκριμένες εργασίες.

Καθώς όπως αναφέρθηκε τα βιβλία, οι παρτιτούρες και οι ηχογραφήσεις είναι τα βασικά υλικά έρευνας από την αρχή των σπουδών η δυνατότητα αναζήτησης στον κατάλογο της βιβλιοθήκης είναι η πρώτη δεξιότητα που πρέπει να αναπτύξει ο σπουδαστής. Συνήθη ερωτήματα είναι η αναζήτηση ενός βιβλίου, μιας παρτιτούρας και μιας ηχογράφησης για ένα έργο που μελετά ή για το οποίο πρέπει να γράψει μια

εργασία ή τη σύνταξη μιας βιογραφίας ενός συνθέτη ή μια αναφορά για μια συναυλία. Ο κατάλογος ταυτόχρονα δίνει την ευκαιρία να διαλέξει ο ενδιαφερόμενος αν θέλει να χρησιμοποιήσει μια πλήρη παρτιτούρα ή ένα σπαρτίτο ή μια μεταγραφή ή miniature score. Μπορεί επίσης να τον βοηθήσει στην επιλογή ηχογράφησης και εκτέλεσης.

Όταν η έρευνα γίνεται αναλυτικότερη και οι απαιτήσεις υψηλότερες τα επιστημονικά άρθρα είναι απαραίτητες και βασικές πηγές οπότε η αναζήτηση σε βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων όπως το RILM για δημοσιεύσεις είναι απαραίτητη. Καθώς αυτές οι πηγές είναι πια online οι δεξιότητες αναζήτησης και η χρήση ειδικότερων κριτηρίων είναι πολύ σημαντικό θέμα.

Για την έρευνα σε οποιοδήποτε θέμα η στρατηγική παίζει καθοριστικό ρόλο και καθορίζεται από τα παρακάτω βήματα:

Ορισμός του θέματος. Η εργασία αυτή περιλαμβάνει: α) Έρευνα για ιδέες. Ακόμη και αν ο ερευνητής δεν γνωρίζει τίποτε για το ευρύτερο θέμα η χρήση ενός λεξικού όπως το *The New Grove Dictionary of Music and Musicians* θα έχει άμεσο αποτέλεσμα. Μπορεί να γίνει αναζήτηση και στον κατάλογο μιας βιβλιοθήκης για σχετικό υλικό. Με επιλογή από τα αποτελέσματα της αναζήτησης ο ενδιαφερόμενος θα καταλήξει σε κάποια σχετικά βιβλία. β) Εστίαση ως προς το θέμα. Ο ενδιαφερόμενος θα χρειαστεί να εστιάσει και να περιορίσει τα αποτελέσματα της αναζήτησης στον κατάλογο, οπότε η προσθήκη ενός ακόμη όρου στην αναζήτηση θα είναι χρήσιμος π.χ., η λέξη "τζαζ" θα περιορίσει την έρευνα και θα βοηθήσει στην αναζήτηση για τον "αυτοσχεδιασμό". γ) Επιλογή ως προς την έκταση της πληροφορίας. Αυτή η παράμετρος εξαρτάται από το είδος της εργασίας (παρουσίαση, εξαμηνιαία εργασία, διπλωματική κ.ο.κ.), από το πόσο επίκαιρα δεδομένα πρέπει να έχει η έρευνα και από τις μορφές από τις οποίες προέρχεται η πληροφορία (έντυπα, περιοδικά, οπτικοακουστικό υλικό κ.λπ.).

Συλλογή πληροφορίας. Βασικές πηγές έρευνας για τη συλλογή πληροφορίας αποτελούν οι εγκυκλοπαίδειες και τα λεξικά (έντυπα και online), κατάλογοι και συλλογικοί κατάλογοι βιβλιοθηκών, βιβλιογραφίες και βιβλιογραφικές βάσεις δεδομένων, βιβλία, διατριβές, επιστημονικά περιοδικά, ευρετήρια μουσικών περιοδικών (RILM, RIPM, Music index, IIMP), βάσεις περιοδικών πλήρους κειμένου (JSTOR, EBSCO, Proquest), βάσεις διδακτορικών διατριβών και διπλωματικών (DDP, EKT).

Αναζήτηση στον online κατάλογο για βιβλία και άλλες πηγές. Οι τρόποι αναζήτησης του καταλόγου με χρήση με όνομα, τίτλο, θέμα, ή λέξεις κλειδιά είναι καθοριστικός για βέλτιστη ανάκτηση πληροφοριών και υλικού. Οι κατάλογοι βιβλιοθηκών έχουν τεχνικές για να διευκολύνουν τους ερευνητές στην αναζήτηση την οποία ακολουθεί ο εντοπισμός του υλικού στο ράφι σύμφωνα με το ταξινομικό σύστημα που η κάθε βιβλιοθήκη ακολουθεί.

Αναζήτηση σε βάσεις δεδομένων. Η εργασία αυτή σκοπό έχει την αναζήτηση βιβλιογραφίας, καθώς και κείμενα άρθρων περιοδικών, πρακτικών συνεδρίων, χειρογράφων συνθετών, ηχογραφήσεων, πληροφοριών για μουσικούς διαγωνισμούς,

συναυλίες, επικαιρότητα, κριτικές, τεχνολογία, μουσική διαφόρων εθνών κ.λπ. Η κατάρτιση των ερευνητών ως προς τη χρήση τους είναι απαραίτητο προαπαιτούμενο. Τι είναι όμως οι βάσεις δεδομένων και τι δυνατότητες παρέχουν. Οι βάσεις δεδομένων είναι οργανωμένες συλλογές πληροφορίας. Ο κατάλογος της βιβλιοθήκης που περιγράφηκε παραπάνω είναι μια τέτοια βάση που περιέχει εγγραφές για βιβλία, έντυπα και ηλεκτρονικά, ηχογραφήσεις, περιοδικά κ.ά. Σε αυτή την ενότητα θα παρουσιαστούν τα διαφορετικά είδη τους ανάλογα με τη δομή και το περιεχόμενό τους. Αυτές οι λεπτομέρειες πρέπει να γίνουν σαφείς ώστε ο ερευνητής να εκμεταλλευτεί τις δυνατότητες που του παρέχονται. Οι βάσεις δεδομένων χαρακτηρίζονται ως προς α) την δομή τους, τον τρόπο δηλαδή που παραθέτουν την οργανωμένη πληροφορία καθώς κάθε μια εγγραφή έχει περαιτέρω πληροφορίες οργανωμένες σε πεδία, β) το περιεχόμενο και την έκταση της προσφερόμενης πληροφορίας. Κάποιες βάσεις καλύπτουν μια θεματική ενότητα ή γνωστικό αντικείμενο όπως ιστορία, τεχνολογία, ιατρική, τέχνες, γ) την κατηγορία και το είδος της πληροφορίας, αν είναι δηλαδή βιβλιογραφικές, πλήρους κειμένου, εικόνας, ήχου κ.λπ. Οι βιβλιογραφικές βάσεις δεν περιέχουν το πλήρες αντικείμενο (το βιβλίο, το περιοδικό ή την παρτιτούρα) παρέχουν μόνο την πληροφορία ως προς το πού και πότε οι αναφερόμενες πηγές εκδόθηκαν. Περιέχουν την βιβλιογραφική αναφορά για κάθε εγγραφή που αναζητείται (συγγραφέα, τίτλος, εκδότη, τόμο, τόπο, αριθμό σελίδων ακόμη και περίληψη). Αφού εντοπισθεί η αναφορά της πηγής θα ακολουθήσει η εύρεσή της στη βιβλιοθήκη ή σε κάποια ιστοσελίδα. Οι βάσεις πλήρους κειμένου όμως περιέχουν το πλήρες κείμενο της έκδοσης και είναι αναμφισβήτητα πολύτιμες για την έρευνα καθώς προσφέρουν περιεχόμενο που μέχρι πριν λίγα χρόνια ο ερευνητής μόνο με δανεισμό μέσω άλλων βιβλιοθηκών ή με επιτόπου επίσκεψη σε βιβλιοθήκη που διαθέτει το πρωτότυπο έντυπο θα μπορούσε να το έχει στη διάθεσή του για να το συμβουλευθεί. Κατά κανόνα η πρόσβαση στις βάσεις αυτές παρέχεται από βιβλιοθήκες μέσω συνδρομών σε σχετικούς παρόχους. Στις βάσεις πλήρους περιεχομένου συγκαταλέγονται οι βάσεις εικόνας (περιέχουν φωτογραφίες, σκίτσα, έργα ζωγραφικής κ.λπ.) και οι βάσεις ήχου (περιέχουν ηχογραφήσεις πλήρων μουσικών έργων) διαφέρουν όμως σύμφωνα με την παραπάνω διατύπωση ως προς την κατηγορία περιεχομένου (Moon, 2006).

Αναζήτηση πηγών στο διαδίκτυο. Το ίντερνετ περιέχει τεράστιο αριθμό ηλεκτρονικών τεκμηρίων που έχουν δημιουργηθεί και ενταχθεί από ιδιώτες και ιδρύματα σε servers ανά τον κόσμο και είναι συνδεδεμένα μεταξύ τους. Το ίντερνετ είναι η μεγαλύτερη βάση δεδομένων αλλά χωρίς οργανωμένη δομή. Το μεγαλύτερο μέρος της πληροφορίας παρέχεται δωρεάν ενώ υπάρχουν και πηγές που χρεώνουν για την πρόσβαση σε αυτές. Οι βιβλιοθήκες προτείνουν και επιλέγουν ελεύθερες πηγές του διαδικτύου κατόπιν επιλογής με «ακαδημαϊκού» τύπου κριτήρια. Επίσης, όπως παρουσιάστηκε παραπάνω εξασφαλίζουν συνδρομητικές βάσεις δεδομένων ώστε το κοινό τους να έχουν πρόσβαση στις υπηρεσίες αυτές. Είναι ανεξάντλητη η ποικιλία των ιστοσελίδων που προσφέρουν πληροφορία και εκτείνονται από την ειδησεογραφία, σε διαφημίσεις, πληροφορίες και καταναλωτικά προϊόντα, διασκέδαση, μέχρι την ακαδημαϊκού επιπέδου πληροφορία.

Ελεύθερες πηγές στο διαδίκτυο με αξιόλογο περιεχόμενο. Τονίσθηκε ιδιαίτερα ότι η έγκυρη έρευνα στο διαδίκτυο πρέπει να ξεκινάει στη βιβλιοθήκη με παράλληλη χρήση έντυπων και ηλεκτρονικών πηγών. Δεν χωράει αμφιβολία ότι για τους περισσότερους η αμεσότερη και ευκολότερη διέξοδος έχει καταστεί αυτή στο διαδίκτυο, όμως πάντοτε η βιβλιοθήκη εξασφαλίζει και διαθέτει τις πλέον ειδικές, έγκριτες και αμερόληπτες πληροφορίες και πηγές αφού τις προεπιλέγουν με αυστηρά κριτήρια.

Αξιολόγηση πηγών για έρευνα. Οι ερευνητές εκτός από τους καταλόγους βιβλιοθηκών αναζητούν την πληροφορία σε περιεχόμενα περιοδικών, συλλογές steaming audio, αποθετήρια ψηφιακών παρτιτούρων και πολλές άλλες διαδικτυακές πηγές συνδρομητικές ή ελεύθερες. Εδώ θα αναφερθούν τα κριτήρια για την αξιολόγηση ως προς τη χρησιμότητα, την ποιότητα και το κύρος των ποικίλων πηγών για την καλύτερα δυνατά αποτελέσματα στην εκάστοτε έρευνα.

Τα κριτήρια αξιολόγησης είναι: α) τα προσόντα και οι πιστοποιήσεις του συγγραφέα ο οποίος πρέπει να είναι ειδικός στον τομέα του και να έχει επίσης δημοσιεύσει σε επιστημονικά περιοδικά ή έγκριτες διαδικτυακές πηγές, β) η επικαιρότητα της έκδοσης καθώς και η ημερομηνία έκδοσης είναι σημαντική και καθορίζει αν η πληροφορία είναι πρόσφατη και έγκυρη ή πεπαλαιωμένη, γ) η φήμη και η εγκυρότητα του εκδότη η οποία αποτελεί απόδειξη για την ποιότητα της πληροφορίας. Για παράδειγμα, οι πανεπιστημιακές εκδόσεις εκδίδουν έντυπα ακαδημαϊκού επιπέδου, ενώ υπάρχουν και εκδότες που εκδίδουν βιβλία των οποίων ο συγγραφέας μπορεί να έχουν καλύψει ιδιωτικά τα έξοδα της. Διάκριση γίνεται για το θέμα της έρευνας καθώς το είδος αυτών των πηγών αντικατοπτρίζουν διαφορετικά επίπεδα πολυπλοκότητας ως προς το πώς παρουσιάζονται οι πληροφορίες και οι ιδέες. Σχετικά με τα περιοδικά, το λεξικό Webster's ορίζει ότι το επιστημονικά είναι οι εκδόσεις που ασχολούνται με την ακαδημαϊκή έρευνα και παρουσιάζουν τις μεθόδους, τις τάσεις και τους τρόπους της λογικότητας. Οι συγγραφείς τους είναι πανεπιστημιακοί, ειδικοί στο αντικείμενο του περιοδικού. Τα δημοφιλή περιοδικά απευθύνονται σε ειδικό κοινό αλλά είναι γενικότερου ενδιαφέροντος και σκοπός έχουν να ενημερώσουν και να διασκεδάσουν τους αναγνώστες και να προβάλλουν προϊόντα, τρόπο ζωής, πρόσωπα και απόψεις. Αντίστοιχα, στην περίπτωση της επιστημονικής έρευνας οι διαδικτυακές πηγές που προσφέρουν έγκριτη πληροφορία είναι αυτές που γενικά η διεύθυνσή τους τελειώνει με συγκεκριμένη κατάληξη όπως .edu ή .org, ενώ οι καταλήξεις .net ή .com δηλώνουν προέλευση που μπορεί είναι αμφισβητήσιμη για την επιστημονική έρευνα.

Σύνταξη της εργασίας

Την έρευνα ολοκληρώνει η σύνταξη των αποτελεσμάτων της. Αυτή βασίζεται στην οργάνωση της πληροφορίας μετά τη συγκέντρωσή της. Το πρώτο στάδιο για την οργάνωση του υλικού είναι η δημιουργία ενός πλαισίου για την ανάπτυξη του θέματος με προτεραιότητες και ακόλουθα. Αυτό γίνεται με την εισαγωγή και αναγνώριση των κυρίων θεμάτων, την ανάπτυξη σε κεφάλαια, τη διατύπωση των συμπερασμάτων και τη σύνταξη των παραπομπών στις πηγές ενώ μπορεί επίσης να περιέχει εισαγωγή και πίνακα περιεχομένων. Οι παραπομπές είναι πολύ σημαντικό μέρος της δημοσίευσης καθώς τεκμηριώνουν την υποστήριξη του θέματος και την

άποψη του παρουσιάζεται στην έρευνα αφού το έργο και οι δημοσιεύσεις άλλων ειδικών χρησιμοποιούνται για αυτό το σκοπό.

Δεν υπάρχουν πολλές μελέτες για τη συμπεριφορά και τις συνήθειες των χρηστών ή φοιτητών που αναζητούν μουσική πληροφορία. Η σχετική βιβλιογραφία για την αναζήτηση μουσικής πληροφορίας δείχνει ότι οι μουσικοί κυρίως ερευνούν παρτιτούρες και ηχογραφήσεις κυρίως με κριτήριο το όνομα του συνθέτη γιατί η αναζήτηση με τίτλο ή ομοιόμορφο τίτλο είναι συχνά προβληματική. Η βιβλιογραφία επίσης αναδεικνύει ότι η σειρά προτίμησης για αναζήτηση είναι με συνθέτη, τίτλο, είδος, αριθμό opus ή θεματικού καταλόγου, μουσικού είδους και ενορχήστρωσης.

Ένα μάθημα πληροφοριακής παιδείας στηρίζεται στις ανάγκες και το επίπεδο του εκάστοτε προγράμματος σπουδών και βασίζεται στην στρατηγική που παρουσιάστηκε και αναλύθηκε. Επικεντρωθήκαμε στην ανάπτυξη προγράμματος με βάση την καλλιέργεια των δεξιοτήτων και την πληροφοριακή παιδεία των μουσικών.

Βιβλιογραφία

- The Association of College and Research Libraries (2000). *Information literacy competency standards for higher education*. Ανακτήθηκε από <http://www.ala.org/ala/mgrps/divs/acrl/standards/standards.pdf>.
- Cary, P., & Samsel, L. (2006). *Information Literacy Instructional Objectives for Undergraduate Music Students. Notes*. 62(3), 663-679.
- Moon, F. (2006). Information Literacy for Music Students [lecture notes]. Ανακτήθηκε από <http://library3.tnstate.edu/library/eresearch/library/libone.pdf>.